



STATENS SIVILRETTSFORVALTNING

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Unntatt offentlighet

Deres dato
31.08.20

Deres referanse
20/2302

Vår referanse
2020/2459 SAMC

Vår dato
01.12.20

Høring - Forslag til endringer i straffeprosessloven og straffeloven

Statens sivilrettsforvaltning viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat av 31. august 2020.

Høringsnotatet berører i noen grad problemstillinger som faller inn under de erstatningsordningene vi forvalter, nemlig voldsoffererstatningsordningen og erstatning etter strafforfølgning etter straffeprosessloven kapittel 31. Vi vil i det følgende påpeke hvilke konsekvenser endringsforslagene kan få for disse ordningene.

Etterforsknings- og påtaleplikts grenser i omfattende straffesaker

Statens sivilrettsforvaltning viser til høringsnotatet punkt 2.4.2 om at «*[e]n tilskjæring vil kunne medføre at fornærmede mister muligheten til å bli hørt i egen sak og til å fremme sivile krav i straffesaken*», samt at disse fornærmede også vil «*miste retten til representasjon ved bistandsadvokat ...*». Videre viser vi til punkt 2.4.3, hvor det står at «*[e]n betryggende ivaretagelse inkluderer også [...] adgang til å søke erstatning etter straffeprosessloven § 3 og forsvarlig medisinsk oppfølging. I noen tilfeller vil fornærmede også kunne ha rett til erstatning fra staten etter voldsoffererstatningsloven.*»

For at fornærmede skal kunne nå frem med et krav om voldsoffererstatning, må han eller hun ha anmeldt saken og i tillegg ha krevd at erstatningskravet blir tatt med i en eventuell straffesak mot skadevolderen. Dette følger av voldsoffererstatningsloven § 3. En tilskjæring av straffesaken som foreslått kan gjøre det vanskeligere for fornærmede å nå frem i en søknad om voldsoffererstatning, og det kan også minske det grunnlaget voldsoffererstatningsmyndighetene har for å vurdere kravet.

Det er begrenset praksis fra Erstatningsnemnda for volds ofre i straffesaker som har blitt tilskåret. I ENV-2020/2039 behandlet nemnda en av flere saker med flere ulike fornærmede og samme skadevolder. Tingretten tilkjente de fornærmede oppreisningserstatning etter skadeerstatningsloven § 3-5 b) jf. § 3-3. De ulike fornærmede i straffesaken var i mindre grad individualisert i tingrettens dom, og mange av de fornærmede var heller ikke avhørt, hverken av politiet eller av retten. Dette skaper utfordringer for voldsoffererstatningsmyndigheten, ettersom det skal vurderes konkret om hver enkelt søker oppfyller vilkårene i voldsoffererstatningsloven § 1, hvor fornærmede blant annet må sannsynliggjøre å ha blitt påført en personskade. Et politiavhør av fornærmede eller en bevisføring i retten kan være et

Postadresse
Postboks 2105 Vika
0125 Oslo
www.sivilrett.no

Kontoradresse
Holbergsgate 1
Org. nr.
986 186 999

Telefon
22991325

Saksbehandler
Samantha Svenkerud
McInerney
Direktetelefon

E-post
Samantha.McInerney@sivilrett.no
post@sivilrett.no

svært viktig moment i vurderingen av om personskadevilkåret er oppfylt. En tilskjæring vil derfor også kunne påvirke, og avskjære, fornærmedes muligheter til å sannsynliggjøre at vilkårene for erstatning etter voldsoffererstatningsloven er oppfylt.

Statens sivilrettsforvaltning vil til forslaget om bruk av påtaleunntatelser, jf. høringsnotatet punkt 2.4.2, be om at det vurderes om påtaleunntatelsen, som skyldkonstatering for den straffbare handlingen, også omtaler den personskade fornærmede eventuelt er påført. Etter dagens regelverk og praksis kan staten kreve regress for utbetalt voldsoffererstatning bare dersom skyldkonstateringen også omfatter personskaden.

For øvrig påpeker Statens sivilrettsforvaltning at det er fremmet et forslag om endring av dagens voldsoffererstatningsordning, se Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat av 4. september 2020, med høringsfrist 4. desember 2020. Forslaget innebærer en vesentlig omlegging av voldsoffererstatningsordningen. Det er foreslått som en klar hovedregel at erstatningskravet må være pådømt, før fornærmede kan få utbetalt voldsoffererstatning. En tilskjæring som foreslått vil kunne medføre at færre erstatningskrav blir fremmet og behandlet i straffesaken. Statens sivilrettsforvaltning understreker viktigheten av at disse lovforslagene ses i sammenheng. Vi vil inngi en egen høringsuttalelse til nevnte lovforslag.

Nytt straffebud om serieovergrep

Statens sivilrettsforvaltning stiller seg i utgangspunktet positiv til et nytt straffebud om serieovergrep i et tids- og ressursbesparelsesperspektiv. Som påpekt i høringsnotatet kan et kollektivstraffebud imidlertid by på lovtekniske og rettssikkerhetsmessige utfordringer. Det vises blant annet til høringsnotatets side 21, punkt 3.2.1 om at det er *«viktig at man ikke går for langt i å slå sammen ulike forhold. Det kan føre til at hvert enkelt tilfelle ikke blir tilstrekkelig bevismessig belyst, og at det dermed blir domfelt for forhold som ikke er straffbare.»*

Statens sivilrettsforvaltning viser til at dersom en person blir siktet, eventuelt tiltalt og dømt, for et forhold som senere viser seg å ikke være straffbart, kan vedkommende søke erstatning fra staten. Det overordnede hensynet bak straffelovens kapittel 31, er å kompensere siktede for skade vedkommende har blitt påført gjennom forfølgningen, og veie opp for urett som har funnet sted. Etter straffeprosessloven § 447 tredje ledd kan den som er blitt frifunnet etter fullbyrdet frihetsstraff ha rett til oppreisning for krenkelse eller annen skade av ikke-økonomisk art. Statens sivilrettsforvaltning påpeker derfor at i tillegg til det mer overordnede rettssikkerhetshensynet, aktualiserer forslaget også hensynet til ikke å påføre staten utgifter som følge av en økning av antall erstatningskrav etter straffeprosessloven kapittel 31.

Med hilsen

Hege Solem Markussen Mangset
seksjonssjef

Samantha Svenkerud McInerney
førstekonsulent

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet underskrift